

Megjegyzés(2): Tipikus mélyítő konvenció: többet fogunk megtudni az adott helyzetben rejlő tartalmakról. Ennek a konvenciónak az alkalmazására olyan szituáció ad lehetőséget, amelyben a vizsgált figurának lépnie kell, vagyis amikor döntéskényszerben van. A konvenció alkalmazhatósága nagy mértékben múlhat a szituáció körülhatároltságán, pontosságán.

Ráolvasás

Leírás: A válsághelyzetben (döntési, problémamegoldó helyzetben stb.) lévő központi figurát állóképből vagy mimes játékban ábrázoljuk: ehhez egyeztetni (pontosítani) kell azt a szituációt, amiben éppen van. Ezt követően a drámában addig megtudottakból, elmondottakból, hallottakból előzetes egyeztetés után (vagy más esetekben bármiféle „megkomponálás” nélkül) válogatva a csoport tagjai visszaidéznek mondatokat, hangokat – afféle korunkbeli ráolvasásként... A csoport tagjai azt mondják, amit fontosnak vélnék, ami megmaradt bennük valamiért. A szabály egyszerű: bárki bármikor megszólalhat, de ügyeljünk arra, hogy lehetőleg ne beszéljünk nagyon sokan egyszerre. Az is lehet, hogy egyes mondatokat többen is visszaidéznek majd, ennek lehet jelentése. De az is előfordulhat, hogy valaki nagyon is mást emel ki, mint a többiek: és ennek is lehet fontossága.

Megjegyzés(1): Ez a konvenció *tartalmilag* olyan, mintha egy gyors leltározást végeznénk. Az *érzelmi hatása* a különböző idősíkokban elhangzottak egyidejű (időben egymáshoz közeli) felidézésével jelentős lehet. Érdeemes megfontolni, hogy ezt az érzelmi hatást nem teszi-e tönkre, ha azonnali elemzés követi az elhangzottakat.

Megjegyzés(2): A konvenció alkalmazása előkészítheti a hős döntését (amit a csoportnak együtt kell meghoznia).

Megjegyzés(3): A konvenciónak a fentiek értelmében is mélyítő és/vagy reflektív funkciója lehet.

A fal

Leírás: Arra kérjük a csoportot, hogy alakítson ki egy „védőfalat” egy terület, egy eszme, a dráma által körülírt és behatárolt másféle értékek, avagy egy csoport, illetve egyén körül. A csoport tagjai egyesével beállva és összekapaszkodva a saját testükből alkotják meg a „falat”.⁵ Megtehetik azt is, hogy:

- a) arccal befelé állnak és megnevezik, részletezik, hogy *mi az, amit védenek*, amit kívülállók tönkretelhetnek, elrabolhatnak, beszennyezhetnek stb., vagy
- b) arccal kifelé állnak és megnevezik mindazt a fenyegetést, veszélyt, félelmet, ami a külvilágból vagy az ismeretlenből érkezik, vagy

⁵ Jonathan Neelands és Tony Goode hivatkozott művében szereplő leírásból kiindulva (*Wall of China*, 140. o.). A nyersfordítás Deák Éva és Konczer Kinga munkája.

- c) egymás kezét megfogva kimondják, mi köti össze ezt a területet, eszmét vagy csoportot mint közösséget, szövetséget stb.
- d) a fal mozgással vagy hanggal is reagálhat a fenyegetettségre...

Ez a konvenció akár többször is visszahozható egy adott drámaóra keretein belül: elképzelhető, hogy érdemes megnézni a változásokat is, illetve egyes esetekben azok dinamikáját is érdemes figyelni, elemezni.

Megjegyzés(1): Minden olyan konvencionál, ami „direktben” kimondat tartalmakat, fenyeget az „egyszerűsítés” veszélye. Ha háttérbe szorul a szituáció megélése, miközben előtérbe kerül a kimondás gesztusa, akkor megeshet, hogy szlogeneket, „okos” mondatokat, megkoptatott frázisokat kapunk, időnként közhelyeket, politikai jelszavakat is...

Egy konvenció akkor ér valamit, ha megfelel az adott pillanatnak” – írtuk már dolgozatunkban. Ha csak közhely a termés, akkor abban a pillanatban az adott konvenció lehet, hogy nem sokat ér. Mivel ennek tudatában vagyunk, eleve tervezhető is a helyzet kezelése.

Megjegyzés(2): A „falon belül” és a „falon kívül” erős történeti, kulturális, ideológiai beágyazottsággal bírhat. Az örökölt vagy magunk által felhúzott falak bontása rendkívül nehéz feladat lehet, amiben az értelmi mellett éppen az erős érzelmi hatásnak lehet jelentős szerepe. Az erős érzelmi hatás eszköz és veszélyforrás is lehet egyszerre.

Megjegyzés(3): Kerítés- és falépítő korunkban, amikor a menekülteket migránsként kezelik, amikor időnként különböző formákban gerjesztett gyűlöletkampány indul idegenek, a bármilyen alapon szerveződő „nem mi vagyunk” felé, akkor ez a konvenció emiatt is veszélyeket hordozhat magában. Ezek az alkalmazási problémák máskor, máshol nem, vagy csak ritkán jelentkeznek.

(A konvenciókat a dramatikus tevékenységek vezetői nem esetlegesen használják, de a FAL konvenció esetében a megszokotthoz képest is jobban megfontolandó az alkalmazás – milyen témában, mikor, hogyan.)

Példa: Ha a menekült-témával kapcsolatos helyzeteken túllépünk, akkor „a kamaszt érő fenyegetettség a felnőttvilág felől” példa kaput nyithat és elindíthat bennünket a FAL konvenció más, érdekes, és a fentiekben jelzett veszélyeket talán valamelyest kerülő alkalmazási lehetőségei felé.

Alteregó

Leírás: A sok érdekes és jelentősen eltérő változatban alkalmazható konvenció az éppen vizsgált figura megkettőzésére vagy sokszorozására épül. Alapváltozatnak tekinthető az, amikor a résztvevők párban dolgoznak és közös tevékenységükkel, együttesen úgy jelenítik meg a figurát, hogy egyikük a figura fizikai jelenlétét, mozgását, akcióit és beszédét hozza (az „első síkon” játszik), a másikuk pedig a figura gondolatait közvetíti (ő a „második síkon” tevékenykedik). Ebben az esetben a szereplők megkettőzésének célja, hogy a „belső beszéd” is hallhatóvá váljék, ahhoz akár megjegyzéseket lehessen fűzni. A konvenció alkalmazásával mélyíteni kívánjuk a

